

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2012. március 15.*

„Fogyasztóvédelem — Fogyasztóihitel-szerződés — A teljesíteldíj-mutató téves megjelölése — A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok és a tisztességtelen szerződési feltételek hatása a szerződés egészének érvényességére”

A C-453/10. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Okresný súd Prešov (Szlovákia) a Bírósághoz 2010. szeptember 16-án érkezett, 2010. augusztus 31-i határozatával terjesztett elő az előtte

Jana Pereničová,

Vladislav Perenič

és

az **SOS financ, spol. s r. o.**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano tanácselnök, M. Safjan (előadó), A. Borg Barthet, E. Levits és J.-J. Kasel bírák,

főtanácsnok: V. Trstenjak,

hivatalvezető: K. Sztranc-Sławiczek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. szeptember 15-i tárgyalást követően,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- J. Pereničová és V. Perenič képviseletében I. Šafranko és A. Motyka advokáti,
- a szlovák kormány képviseletében B. Ricziová, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviseletében T. Henze és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,
- a spanyol kormány képviseletében F. Díez Moreno, meghatalmazotti minőségben,
- az osztrák kormány képviseletében C. Pesendorfer, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: szlovák.

– az Európai Bizottság képviselőjében G. Rozet, A. Tokár és M. Owsiany-Hornung, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. november 29-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 149., 22. o.; a továbbiakban: tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv) rendelkezéseinek értelmezésére, valamint arra a hatásra vonatkozik, amelyet a 2005/29 irányelv alkalmazása a 93/13 irányelvre gyakorolhat.
- 2 E kérelmet egyrészt a J. Pereničová és V. Perenič, másrészt az SOS financ, spol. s r. o. (a továbbiakban: SOS) fogyasztói hiteket nyújtó hitelintézetnek nem minősülő szervezet közötti, az érdekeltek és az említett társaság között kötött hitelszerződés tárgyában folyó jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az Unió szabályozása

A 93/13 irányelv

- 3 A 93/13 irányelv (7), (16), (20), valamint (21) preambulumbekkezdése előírja:

„mivel ez az áruk eladóit és a szolgáltatások nyújtóit segíteni fogja áruértékesítési és szolgáltatásnyújtási tevékenységükben, mind a saját országukban, mind a belső piac egészében; mivel ez serkentőleg hat a versenyre, és ennek megfelelően növeli a Közösség állampolgárai mint fogyasztók rendelkezésére álló választékot;

[...]

mivel a jóhiszeműség megítélésében különös figyelmet fordítanak a szerződő felek alkupozíciójának erősségére, arra, hogy ösztönözték-e valamilyen módon a fogyasztót a feltétel elfogadására, és hogy az árut vagy szolgáltatást a fogyasztó külön megrendelésére bocsátották-e a fogyasztó rendelkezésére; mivel a jóhiszeműséggel kapcsolatosan támasztott elvárást az eladó vagy a szolgáltató kielégíti, ha a másik féllel szemben, akinek törvényes érdekeit szem előtt kell tartania, méltányosan és tisztességesen jár el;

[...]

mivel a szerződéseket egyszerű, érthető nyelven kell megfogalmazni; mivel a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani, hogy megismerhesse az összes feltételt [...];

mivel a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket”.

- 4 A 93/13 irányelv 3. cikke értelmében:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

[...]

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

- 5 Ugyanezen irányelv 4. cikke előírja:

„(1) [...] [E]gy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére, vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.”

- 6 Az említett irányelv 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. [...]”

- 7 Ugyanezen irányelv 6. cikke értelmében:

„(1) A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

[...]”

- 8 A 93/13 irányelv 8. cikke kimondja:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

- 9 A 93/13 irányelv melléklete felsorolja az ugyanezen irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében említett feltételeket:

„1. Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[...]

- i) a fogyasztót visszavonhatatlanul kötelezik olyan feltételek vonatkozásában, amelyek alapos megismerésére nem volt tényleges lehetősége a szerződés megkötése előtt;

[...]"

A 2005/29 irányelv

- 10 A 2005/29 irányelv 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[...]

- c) »termék«: az áru vagy szolgáltatás, ideértve az ingatlantulajdont, valamint a jogokat és kötelezettségeket is;
- d) »az üzleti vállalkozásoknak a fogyasztókkal szemben folytatott kereskedelmi gyakorlatai« (a továbbiakban: kereskedelmi gyakorlatok): a kereskedő által kifejtett tevékenység, mulasztás, magatartási forma vagy megjelenítési mód, illetve kereskedelmi kommunikáció – beleértve a reklámot és a marketinget is –, amely közvetlen kapcsolatban áll valamely terméknek a fogyasztó részére történő eladásösztönzésével, értékesítésével vagy szolgáltatásával;
- e) »fogyasztók gazdasági magatartásának jelentős torzítása«: a kereskedelmi gyakorlat olyan célból történő alkalmazása, hogy érzékelhető módon rontsa a fogyasztó tájékozott döntés meghozatalára való képességét, és amely ezáltal olyan ügyleti döntés meghozatalára ösztönzi a fogyasztót, amelyet egyébként nem hozott volna meg;

[...]

- k) »ügyleti döntés«: a fogyasztó által arra vonatkozóan hozott döntés, hogy vásároljon-e, és ha vásárol, akkor hogyan és milyen feltételek mellett, egy összegben vagy részletekben fizessen-e, a terméket megtartsa vagy elidegenítse-e, a termékkel kapcsolatos szerződéses jogát gyakorolja-e, valamint hogy a fogyasztó a cselekvés vagy a cselekvéstől való tartózkodás mellett döntsön-e;

[...]"

- 11 Az említett irányelv 3. cikke kimondja:

„(1) Ezt az irányelvet az üzleti vállalkozásoknak a termékhez kapcsolódó kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően és azt követően, valamint a lebonyolítás során, a fogyasztókkal szemben folytatott, az 5. cikkben meghatározott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatára kell alkalmazni.

(2) Ez az irányelv nem érinti a szerződések jogát, és különösen a szerződések érvényességére, létrejöttére és joghatásaira vonatkozó szabályokat.

[...]

(4) Az ezen irányelv és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok különös vonatkozásait szabályozó egyéb közösségi szabályok közötti összeütközés esetén az utóbbiak az irányadók, és e különös vonatkozások tekintetében azokat kell alkalmazni.

(5) A 2007. június 12-t követő hat év folyamán az ezen irányelv által közelített területen a tagállamok továbbra is alkalmazhatják azon nemzeti jogszabályait, amelyek megszorítóbbak és szigorúbbak ezen irányelvnél, és amelyek minimális harmonizációs kikötéseket tartalmazó irányelveket hajtanak végre.

Ezeknek a rendelkezéseknek jelentőseknek kell lenniük ahhoz, hogy biztosítsák a fogyasztóknak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni megfelelő védelmét, és arányban kell állniuk ezzel az elérendő céllal. [...]

[...]”

12 Az említett irányelv 5. cikke előírja:

„(1) Tilos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat alkalmazni.

(2) A kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen, amennyiben:

a) ellentétes a szakmai gondosság követelményeivel,

és

b) a termékkel kapcsolatban jelentősen torzítja vagy torzíthatja azon átlagfogyasztó gazdasági magatartását, akihez eljut, vagy aki a címzettje, illetve – amennyiben a kereskedelmi gyakorlat egy bizonyos fogyasztói csoportra irányul – a csoport átlagtagjának a gazdasági magatartását.

(3) Azon kereskedelmi gyakorlatokat, amelyek valószínűsíthetően csak a fogyasztóknak egy, e kereskedelmi gyakorlattal vagy az annak alapjául szolgáló termékkel szemben szellemi vagy fizikai fogyatékoságuk, koruk vagy hiszékenyséjük miatt különösen kiszolgáltatott, egyértelműen azonosítható csoportjának gazdasági magatartását torzítják jelentősen – és oly módon, hogy azt a kereskedőnek ésszerűen előre kellene látnia –, az adott csoport átlagtagja szempontjából kell értékelni. [...]

(4) Különösen tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat, amely:

a) a 6. és 7. cikkben meghatározott módon megtévesztő,

vagy

b) a 8. és 9. cikkben meghatározott módon agresszív.

[...]”

13 Ugyanezen irányelv 6. cikke értelmében:

„(1) Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, még akkor is, ha az információ az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti a fogyasztót, hogy olyan üzleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg:

[...]

d) az ár vagy az ár kiszámításának módja, vagy különleges árkedvezmény megléte;

[...]”

14 A 2005/29 irányelv 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Megtévesztőnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely a ténybeli körülmények alapján – figyelembe véve annak valamennyi jellemzőjét és feltételét, valamint kommunikációs eszközeinek korlátait is –, az átlagfogyasztó tájékozott üzleti döntéséhez szükséges jelentős információkat hagy ki, és ezáltal – a körülményektől függően – ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan üzleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.

(2) Megtévesztő mulasztásnak minősül az is, ha a kereskedő az (1) bekezdésben említett jelentős információt hallgat el, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre, figyelembe véve az említett bekezdésben leírt szempontokat, illetve ha nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, amennyiben az a körülményekből nem derül ki, és amennyiben ez bármelyik esetben ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan üzleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.

[...]”

15 Az említett irányelv 11. cikke előírja:

„(1) A tagállamok a fogyasztók érdekében biztosítják a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok leküzdésére, valamint az ezen irányelv rendelkezései betartásának kikényszerítésére alkalmas megfelelő és hatékony eszközöket.

[...]”

16 Az említett irányelv 13. cikke értelmében:

„A tagállamok szankciókat állapítanak meg az ezen irányelv végrehajtásaként elfogadott nemzeti rendelkezések megsértésének esetére, és meghoznak minden szükséges intézkedést e szankciók végrehajtásának biztosítására. Ezeknek a szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.”

A nemzeti szabályozás

17 A szlovák polgári törvénykönyv 52. cikke kimondja:

„1) »Fogyasztóval kötött szerződés« az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között létrejött szerződés, annak jogi formájától függetlenül.

2) A fogyasztóval kötött szerződésben szereplő feltételeket, valamint az olyan jogviszonyra irányadó bármely más rendelkezést, amely jogviszony keretében a fogyasztó kötelezettséget vállalt, mindenkor a szerződésben fogyasztóként részt vevő fél számára kedvező módon kell alkalmazni. Érvénytelen az ettől eltérő olyan megegyezés vagy szerződéses megállapodás, amelynek tartalma vagy célja e rendelkezések megkerülésére irányul.

[...]

4) »Fogyasztó« minden olyan természetes személy, aki fogyasztóval kötött szerződés megkötése és teljesítése során nem kereskedelmi tevékenysége vagy valamely más gazdasági tevékenység körében jár el.”

18 E törvénykönyv 53. cikke a következőket írja elő:

„1) A fogyasztóval kötött szerződés nem tartalmazhat olyan rendelkezést, amely a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára (a továbbiakban: tisztességtelen feltétel). Nem minősül tisztességtelennek a szerződés fő tárgyával, valamint az ár megfelelőségével kapcsolatos szerződési feltétel, ha azt pontosan, világosan és érthetően fogalmazták meg, illetve ha a tisztességtelen feltételt egyedileg tárgyalták meg.

[...]

4) Fogyasztóval kötött szerződésben különösen az a rendelkezés minősül tisztességtelen feltételnek, amely:

[...]

k) a kötelezettségeit nem teljesítő fogyasztót – szankció jogcímén – aránytalanul magas összegű kötbér megfizetésére kötelezi,

[...]

5) A fogyasztóval kötött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel érvénytelen.”

19 A fogyasztói hitelekéről szóló 258/2001. sz. törvény 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1) A fogyasztói hitelszerződést – érvénytelenség terhe mellett – írásba kell foglalni, a fogyasztó pedig megkapja annak egy példányát.

2) A fogyasztói hitelszerződésnek – az általános tartalmi elemek mellett – a következőket kell tartalmaznia:

[...]

j) a teljeshiteldíj-mutatót (a továbbiakban: THM), valamint a fogyasztót a hitellel összefüggésben terhelő, a szerződés megkötésekor érvényes adatok alapján kiszámított költségek teljes összegét,

[...]

Amennyiben a fogyasztói hitelszerződés nem tartalmazza a (2) bekezdés j) pontjában szereplő elemeket, úgy a nyújtott hitelt kamat- és költségmentesnek kell tekinteni.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20 Keresetükben az alapeljárás felperesei a kérdést előterjesztő bíróságtól azon hitelszerződés semmisségének megállapítását kérik, amelyet az SOS szabványszerződés alapján fogyasztói hiteleket nyújtó hitelintézetnek nem minősülő szervezettel kötöttek. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy az alapeljárásban szóban forgó hitelt az alapeljárás felpereseinek 2008. március 12-én nyújtották.

21 Ezen szerződés értelmében az SOS az alapeljárás felpereseinek 150 000 szlovák korona (4979 euró) összegben nyújtott hitelt, amelyet 32 havi, 6000 szlovák korona (199 euró) összegű részletben kellett visszafizetniük, amelyhez hozzáadódik egy harmincharmadik – a nyújtott hitel összegének megfelelő – részlet. Az alapeljárás felpereseinek így 342 000 szlovák korona (11 352 euró) összeget kellett visszafizetniük.

- 22 A THM-et az említett szerződésben 48,63%-ban állapították meg, míg a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzett számítás szerint az ténylegesen 58,76%, mivel az SOS számítása során figyelmen kívül hagyta a nyújtott hitellel összefüggő költségeket.
- 23 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből továbbá kitűnik, hogy az alapeljárásban szóban forgó szerződés több, az alapeljárás felpereseire nézve kedvezőtlen feltételt tartalmaz.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy e rövid futamidejű hitelszerződés egészének a szerződés egyes feltételei tisztességtelen jellege miatti semmissé nyilvánítása az alapeljárás felperesei számára kedvezőbb lenne, mint az említett szerződés nem tisztességtelen feltételeinek hatályban tartása. Az első esetben ugyanis az érintett fogyasztóknak kizárólag a 9% mértékű késedelmi kamatot kellene megfizetniük, és nem a nyújtott hitellel összefüggő valamennyi költséget, amelyek sokkal magasabbak lennének, mint az említett kamat.
- 25 Az Okresný súd Prešov (eperjesi kerületi bíróság), mivel úgy vélte, hogy a jogvita elbírálása a releváns uniós jogi rendelkezések értelmezésétől függ, úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) A fogyasztó [93/13/EGK irányelv] 6. cikkének (1) bekezdése szerinti védelmének hatálya olyan-e, amely a szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltételek megléte esetén lehetővé teszi azt a következtetést, hogy a szerződés a maga egészében nem köti a fogyasztót, amennyiben ez a fogyasztó számára kedvezőbb?
- 2) Azok a körülmények, amelyek a [2005/29 irányelv] értelmében tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülnek, olyanok-e, amelyek lehetővé teszik annak kimondását, hogy amennyiben a vállalkozó [a THM-et] a valósánál alacsonyabb mértékben jelöli meg a szerződésben, a vállalkozás e magatartása a fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak tekinthető? A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat megállapítása esetén a 2005/29 [...] irányelv elismeri-e azt, hogy e gyakorlat hatással van a hitelszerződés érvényességére, valamint a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése és 6. cikkének (1) bekezdése szerinti célok elérésére, amennyiben a szerződés semmissége a fogyasztóra nézve kedvezőbb?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 26 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, mint amely lehetővé teszi a nemzeti bíróságok számára - abban az esetben, amikor az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött szerződésben tisztességtelen szerződési feltételek fennállását állapítják meg - az arra való következtetést, hogy az említett szerződés a maga egészében nem köti a fogyasztót, amennyiben ez a fogyasztó számára kedvezőbb.
- 27 E kérdés megválaszolásához előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd a C-168/05. sz. Mostaza Claro-ügyben 2006. október 26-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-10421. o.] 25. pontját, a C-243/08. sz. Pannon GSM-ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4713. o.] 22. pontját, valamint a C-40/08. sz. Asturcom Telecomunicaciones ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-9579. o.] 29. pontját).

- 28 E hátrányos helyzetre tekintettel a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése annak előírására kötelezi a tagállamokat, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve”. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (lásd a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 36. pontját, a fent hivatkozott Asturcom Telecomunicaciones ügyben hozott ítélet 30. pontját és a C-137/08. sz. VB Pénzügyi Lízing ügyben 2010. november 9-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-10847. o.] 47. pontját).
- 29 A szerződési feltételek tisztességtelen jellege megállapításának az érintett szerződés érvényességére gyakorolt hatását illetően hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdése végén megfogalmazottaknak megfelelően „ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.
- 30 Ilyen összefüggésben a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét megállapító nemzeti bíróságok feladata a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében egyrészt valamennyi, a nemzeti jog értelmében ebből eredő következményt meghatározni abból a célból, hogy a szóban forgó feltételek ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve (lásd a fent hivatkozott Asturcom Telecomunicaciones ügyben hozott ítélet 58. és 59. pontját, valamint a C-76/10. sz. Pohotovost’ ügyben 2010. november 16-án hozott végzés [EBHT 2010., I-11557. o.] 62. pontját), és másrészt értékelni azt, hogy az érintett szerződés ezen tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető-e (lásd a fent hivatkozott Pohotovost’ ügyben hozott végzés 61. pontját).
- 31 Amint ugyanis a jelen ítélet 28. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, és ahogy azt a főtanácsnok indítványának 63. pontjában megjegyezte, az uniós jogalkotónak a 93/13 irányelvben követett célja a felek közötti egyensúly helyreállítása elvileg egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása.
- 32 Azon szempontokat illetően, amelyek lehetővé teszik annak értékelését, hogy egy szerződés valóban teljesíthető-e a tisztességtelen feltételek kihagyásával is, meg kell állapítani, hogy mind a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege, mind pedig a gazdasági tevékenységek jogbiztonságára vonatkozó követelmények az objektív megközelítés mellett szólnak ezen rendelkezés értelmezése során oly módon, amint arra a főtanácsnok indítványának 66–68. pontjában hivatkozott, hogy a szerződő felek valamelyikének, a jelen esetben a fogyasztónak a helyzete nem tekinthető a szerződés jövője szabályozásában meghatározó szempontnak.
- 33 Következésképpen a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy annak értékelése során, hogy az egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés az említett feltételek kihagyásával is teljesíthető-e, az eljáró bíróság kizárólag arra támaszkodhat, hogy az említett szerződés egészének semmissé nyilvánítása a fogyasztó számára esetleg kedvező.
- 34 Ennek megállapítását követően azonban meg kell jegyezni, hogy a 93/13 irányelv a tisztességtelen feltételekre vonatkozó nemzeti jogszabályoknak csak részleges és minimális harmonizációját végzi el, elismerve a tagállamok azon lehetőségét, hogy a fogyasztók számára az irányelvben előírtaknál magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Így az említett irányelv 8. cikke kifejezetten előírja a tagállamok számára azt a lehetőséget, hogy „az [...] irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak” (lásd a C-484/04. sz. Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid ügyben 2010. június 3-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-4785. o.] 28. és 29. pontját).

- 35 Következésképpen a 93/13 irányelvvel nem ellentétes az, ha valamely tagállam az uniós jog tiszteletben tartásával olyan nemzeti szabályozást ír elő, amely lehetővé teszi az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött, egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződésnek a maga egészében történő semmissé nyilvánítását, amennyiben ez a fogyasztó fokozottabb védelmét biztosítja.
- 36 E megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy annak értékelése során, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött, egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés az említett feltételek kihagyásával is teljesíthető-e, az eljáró bíróság nem támaszkodhat kizárólag arra, hogy az érintett szerződés egészének semmissé nyilvánítása a felek valamelyike, a jelen esetben a fogyasztó számára esetleg kedvező. Az említett irányelvvel nem ellentétes azonban az, ha valamely tagállam az uniós jog tiszteletben tartásával előírja, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött, egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés a maga egészében semmis, amennyiben ez a fogyasztó fokozottabb védelmét biztosítja.

A második kérdésről

- 37 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy egy fogyasztói hitelszerződésben a valósánál alacsonyabb mértékű THM megjelölése a 2005/29 irányelv értelmében tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősül-e. Az e kérdésre adott igenlő válasz esetén a Bíróságnak azt kell megvizsgálnia, hogy egy ilyen megállapítás milyen következményekkel jár – a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésére tekintettel – az említett szerződési feltételei tisztességtelen jellegének, valamint – ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel – az említett szerződés egésze érvényességének értékelése szempontjából.
- 38 E kérdés megválaszolásához mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a 2005/29 irányelv 2. cikkének d) pontja különösen tág megfogalmazást alkalmazva a „kereskedelmi gyakorlat” fogalmát úgy határozza meg, hogy e fogalomba tartozik „a kereskedő által kifejtett tevékenység, mulasztás, magatartási forma vagy megjelenítési mód, illetve kereskedelmi kommunikáció – beleértve a reklámot és a marketinget is –, amely közvetlen kapcsolatban áll valamely terméknek a fogyasztó részére történő eladásösztönzésével, értékesítésével vagy szolgáltatásával” (a C-304/08. sz. Plus Warenhandelsgesellschaft ügyben 2010. január 14-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-217. o.] 36. pontja és a C-540/08. sz. Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag ügyben 2010. november 9-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-10909. o.] 17. pontja).
- 39 Továbbá a 2005/29 irányelv 3. cikkének az ugyanezen irányelv 2. cikke c) pontjával összefüggésben értelmezett (1) bekezdése értelmében ezt az irányelvet az üzleti vállalkozásoknak az áruhoz vagy szolgáltatáshoz kapcsolódó kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően és azt követően, valamint a lebonyolítás során, a fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatára kell alkalmazni. Az említett irányelv 5. cikkének (4) bekezdése szerint különösen tisztességtelen a megtévesztő kereskedelmi gyakorlat.
- 40 Végül, amint az a 2005/29 irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót az említett 6. cikk (1) bekezdésében felsorolt elemek közül egy vagy több tekintetben, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti a fogyasztót, hogy olyan üzleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg. Az e rendelkezésben említett elemek között többek között szerepel az ár vagy az ár kiszámításának módja.
- 41 Márpedig az olyan – az alapeljárásban szereplőhöz hasonló – kereskedelmi gyakorlat, amely egy hitelszerződésben a valósánál alacsonyabb mértékű THM megjelöléséből áll, hamis információt jelent a hitel teljes költségét, és következésképpen a 2005/29 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének d) pontjában

említett árat illetően. Mivel egy ilyen THM megjelölése ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti az átlagos fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg, a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy ezen hamis információt az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében „megtévesztő” kereskedelmi gyakorlatnak kell-e minősíteni.

- 42 E megállapításnak az említett szerződés tisztességtelen feltételeinek értékelésére gyakorolt hatását illetően, a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésére tekintettel meg kell jegyezni, hogy e rendelkezés különösen tágra határozza meg azokat a szempontokat, amelyek lehetővé teszik egy ilyen értékelés lefolytatását, és kifejezetten magukban foglalják a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló „összes körülmény[t]”.
- 43 Ilyen körülmények között, ahogy azt a főtanácsnok indítványának 125. pontjában megjegyezte, valamely kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének megállapítása többek között az egyik olyan elem, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelését alapíthatja.
- 44 Ez az elem azonban nem olyan, mint amely automatikusan és önmagában megalapozza a vitatott feltételek tisztességtelen jellegét. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell ugyanis határoznia a 93/13 irányelv 3. és 4. cikkében megállapított általános szempontoknak valamely egyedi feltételre való alkalmazásáról, amely elemet az adott ügy összes sajátos körülménye alapján kell megvizsgálni (lásd ebben az értelemben a C-237/02. sz. Freiburger Kommunalbauten ügyben 2004. április 1-jén hozott ítélet [EBHT 2004., I-3403. o.] 19–22. pontját; a fent hivatkozott Pannon GSM ügyben hozott ítélet 37–43. pontját; a fent hivatkozott VB Pénzügyi Lízing ügyben hozott ítélet 42. és 43. pontját, valamint a fent hivatkozott Pohotovost’ ügyben hozott végzés 56–60. pontját).
- 45 Az azon megállapításból levonandó következményeket illetően, amely szerint a THM téves megjelölése az érintett szerződés egésze érvényességének a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel való értékelése szempontjából tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot jelent, elegendő megjegyezni, hogy a 2005/29 irányelv a 3. cikkének (2) bekezdése értelmében nem érinti a szerződések jogát, és különösen a szerződések érvényességére, létrejöttére és joghatásaira vonatkozó szabályokat.
- 46 Következésképpen valamely kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének megállapítása nem gyakorol közvetlen hatást arra, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szempontjából érvényes-e.
- 47 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az olyan – az alapeljárásban szereplőhöz hasonló – kereskedelmi gyakorlatot, amely hitelszerződésben a valósnál alacsonyabb mértékű THM megjelöléséből áll, „megtévesztőnek” kell minősíteni a 2005/29 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében, amennyiben ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti az átlagos fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg. A nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy ez az eset áll-e fenn az alapeljárásban. Az ilyen kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének megállapítása többek között az egyik olyan elem, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a fogyasztó számára nyújtott költsön költségeire vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelését alapíthatja. Az ilyen megállapítás azonban nem gyakorol közvetlen hatást a megkötött szerződés érvényességének a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szempontjából történő értékelésére.

A költségekről

- 48 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy annak értékelése során, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött, egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés az említett feltételek kihagyásával is teljesíthető-e, az eljáró bíróság nem támaszkodhat kizárólag arra, hogy az érintett szerződés egészének semmissé nyilvánítása a felek valamelyike, a jelen esetben a fogyasztó számára esetleg kedvező. Az említett irányelvvel nem ellentétes azonban az, ha valamely tagállam az uniós jog tiszteletben tartásával előírja, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött, egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés a maga egészében semmis, amennyiben ez a fogyasztó fokozottabb védelmét biztosítja.
- 2) Az olyan – az alapeljárásban szereplőhöz hasonló – kereskedelmi gyakorlatot, amely hitelszerződésben a valósnál alacsonyabb mértékű teljesíteldíj-mutató megjelöléséből áll, „megtévesztőnek” kell minősíteni a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv) 6. cikkének (1) bekezdése értelmében, amennyiben ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készteti az átlagos fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg. A nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy ez az eset áll-e fenn az alapeljárásban. Az ilyen kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének megállapítása többek között az egyik olyan elem, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a fogyasztó számára nyújtott kölcsön költségeire vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelését alapíthatja. Az ilyen megállapítás azonban nem gyakorol közvetlen hatást a megkötött szerződés érvényességének a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szempontjából történő értékelésére.

Aláírások